CHIZKIJÁŠ-DŮVĚRA PROTI CHVÁSTÁNÍ

Původ materiálu
Plecháček Jan
Pořadí v lekci
25

VSTUPNÍ VERŠ

Žalmy 4:4 — Vězte, Hospodin pro svého věrného koná divy. Hospodin slyší, když k němu volám.

LITURGICKÉ ČTENÍ

2Kr 19,1-4

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

- asyrská velmocenská taktika – Asyřané byli nejobávanější vojenskou silou své doby (viz Iz 5,26-29). Chtěli si podmanit celou oblast mezi Mezopotamií a Egyptem. Jednotlivá království v této oblasti uváděli do různých stupňů závislosti. Od států na okraji asyrského vlivu stačilo prohlášení loajality, ochota stát se vazalem a platit povinné dávky. V případě náznaků neposlušnosti Asyřané zmenšili vazalovo území, z části učinili provincii a do „samostatného“ zbytku dosadili loutkového vládce. Zřízení provincií bylo spojeno s deportacemi. Když se i dosazený vládce odvážil spiknutí, byl daný stát zrušen úplně, elita deportována do vzdálených provincií a země dosídlena cizím obyvatelstvem. Tento osud postihl severní království. Chizkijáš zastavil placení dávek, ke kterému se zavázal jeho otec Achaz (2Kr 16,7). Proto byl Jeruzalém obležen, země pustošena.

- prorocký pohled na politickou situaci – je dvojí: (1) nepřátelé přicházejí jako trest za nevěru Izraele (viz např. Iz 1,4-9; 5,26nn) – a (2) pýcha velmocenského diktátora před Hospodinem neobstojí (2Kr 19,21-28). Naprosto nebylo samozřejmé, že se prorok odvážil spojit víru v Hospodina a mezinárodně-politické problémy. Učinil tak v době, kdy měl každý národ svá božstva a kdy platilo, že božstvo svoji moc rozšiřuje skrze vítězství té které armády. Prorocký pohled s vyznavačskou odvahou proráží tento nacionálně pohanský krunýř. Dosvědčuje, že Hospodinu, Bohu Izraele, vposledu slouží i ti, kdo přicházejí jako neporazitelní a strach

nahánějící nepřátelé. A jestliže spoléhají na svou sílu a rouhají se Bohu Izraele (18,35) komentuje prorok jejich následný rychlý ústup (způsobený pravděpodobně epidemií) i palácový převrat v Ninive (19,35nn) jako Boží vysvobozující čin (19, 7).

- řeč nejvyššího číšníka(18,19-35) – odhaluje a zesměšňuje Chizkijášovu politickou taktiku, spoléhání na pomoc z Egypta. Ale zrovna tak zesměšňuje spoléhání na Hospodina. Nepřátelský propagandista zpochybňuje Chizkijášovu reformu (viz v.4): když odstranil viditelné symboly Boží přítomnosti, zbavil se i Boží ochrany. O síle asyrských božstev a zbraní navíc svědčí všechna jejich dosavadní vítězství (18,33-34 a 19,12-13). Nepřátelská propaganda má demoralizovat obránce Jeruzaléma, zbavit Chizkijáše autority a zesměšnit Hospodina. Podobá se řečem, které provolával na Izrael Goliáš (srvn. 1 Sa 17). Základní téma důvěry Izraele, spolehnutí na Boží vysvobozující věrnost, zpochybňuje jako nepodloženou iluzi (18, 35). Jako jediného panovníka, hodného poslušnosti, představuje asyrského vladaře – on povede lid (pravdaže v poutech) do země oplývající mlékem a medem.

- **Chizkijášovo pokání** není jen náboženskou či liturgickou pózou, ale především vyznáním viny. Posměšná slova nepřátel odhalila mimo jiné, kolik je v králových politických postojích skutečné důvěry v Hospodina a kolik pouhého kalkulu, že pomůže Egypt. Zároveň je ovšem král hluboce zasažen rouhavými slovy nepřítele. Nekát se (za slova vyslechnutá od nepřátel) znamená vlastně s nimi souhlasit.

- **Chizkijášova modlitba** (19,15-19) – zvýrazňuje, oč v příběhu jde: ne pouze o vítězství nad nepřáteli, ale o rozpoznání, že Hospodin je Bůh. I toto vyznavačské spolehnutí na Hospodina připomíná Davidův souboj s Goliášem (1 Sa 17, 46b).

- **prorokova odpověď** (19,20-34) – čtenáře upozorňuje, že král z titulu své funkce nemá samozřejmý přístup k Bohu. Víru nepovzbudí a neupevní královský výnos, ale prorocké zvěstování. Toto zvěstování aktualizuje „dávné“ Boží činy: nejsou odbytým mýtem ani zastaralou pohádkou, ale nosnou zvěstí, která se prosazuje **nyní** (viz 19,25b), tj. tváří v tvář nepřátelské pýše i vojenské převaze.

Rozhodující není, jak se situace jeví právě teď – lidskému strachu a omezeným možnostem, rozhodující je Boží vysvobození. To se ukáže **třetího** roku: tehdy Judejci zasadí i sklidí v pokoji (19,29).

2. úskalí textu:

- příběh není kronikářským záznamem, ale vyznáním víry. Stylizace a řazení událostí dávají zaznít přesvědčení, že Hospodin je uprostřed národů a dějinných zvratů jediným skutečným

Bohem (19,18n). Toto vyznání navíc zaznívá v situaci, kdy ho nebylo možné prosadit mocensky, silou vlastních zbraní. Nebojme se dětem zdůraznit, že ve vyprávění jde o **prorocký komentář** k událostem, které proběhly. Záměrem není informovat o tom, že Pán Bůh všechno řídí, ale dodat odvahu a naději v situaci vnější bezmoci, pohrdání a opuštěnosti.

Můžete přitom s dětmi hledat společné rysy tohoto příběhu s příběhem o Davidovi a Goliášovi.

- Chizkijášova modlitba nevynucuje Boží zásah, především je vyznáním víry. Chizkijáš je osloven ze dvou stran – prorokem a Sancheríbem. V této situaci se modlí a vyjadřuje naléhavě i odvážně svou důvěru v Boží jedinečnost i moc. Boží pomoc ovšem nelze vynutit sebevíce vyznavačským postojem.

- prorok Izajáš posílá v 19. kapitole dva vzkazy (vv 6-7 a 20-34). Druhý je přerušen nadpisem v ekumenickém překladu, ale nepřehlédněte, že pokračuje až do v 34.

3. metodické pokyny:

Dokreslením obrázku a rozhovorem o něm můžete výklad začít. Uvede děti i vás do situace příběhu a spojí jej s jejich zkušeností. Může potom vyznít jako osvobodivé slovo k tomu, co děti zakusily nebo prožívají. Pokud se děti vrací zpět do shromáždění, mohou svoje obrázky ukázat a osvětlit dospělým a zeptat se jich, jestli by je oni dokreslili ještě jinak.

4. POMŮCKY

Mikrofon, hlásná trubka – obrázek modlícího se.

Flanelograf II, postavy č. 4, 21, 25, 34, 35, (viz Seznam obrázků).

Flanelograf I., obr. města a zbořeného města

5. motivační uvedení do příběhu:

Otázka pro mladší školní věk:

Zeptejte se dětí, zda-li potkaly někoho, kdo na ně křičel. Měly strach? Kdo jim pomohl?

Otázka pro starší školní věk:

Už se vám někdo posmíval a ponižoval vás? Proč si to mohl dovolit – byl silnější, starší, výše postavený? Urážel vás někdo takový kvůli víře? Bylo snadné odolat jeho urážkám? Co jste udělali?

6. osnovy vyprávění:

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

Vyprávění zestručněte na scénu zastrašení, Chizkijášovu modlitbu a prorokovu odpověď. Užijete-li k vyprávění BD, úl.č. 77 Záchrana Jeruzaléma, zjistíte, že vypravěč ovšem úplně vypouští roli proroka Izajáše. Proto je vhodné doplnit, že Boží odpověď zazněla z jeho úst.

I. Motivace

II. Věrný král Chizkijáš a nepřátelské nebezpečí

III. Nepřátelský vojevůdce uráží a zastrašuje jeruzalémské

IV. Král Chizkijáš vyznává víru a prosí o pomoc

V. Prorok Izajáš ujišťuje o Božím vysvobození

b) poznámky a osnova pro střední a starší školní věk:

Ve vyprávění starším dětem lze v podstatě při přiměřeném zestručnění obsáhnout všechny hlavní motivy příběhu. Zřetelně vykreslete poselství, které opakovaně přináší prorok. Zdůrazněte také, že Chizkijášovi zdaleka není jasné, že Hospodin dá vítězství. Důležité je, že v rozporuplné a nejisté situaci předkládá svou nejistotu i nepřátelské urážení Hospodinu.

I. Motivace

II. „Nepřemožitelní“ Asyřané ohrožují Jeruzalém

III. Vojevůdcova sebejistá propaganda míří vposledu proti Hospodinu

IV. Chizkijáš reaguje pokáním

V. Mezi prorokovým vzkazem a Sancheríbovým dopisem

VI. Chizkijáš vyznává Hospodinovu svrchovanost a v modlitbě předkládá urážky nepřátel

VII. Prorokův výrok o pokoření nepřátel

VIII. Porážka nepřátelského vojska a smrt asyrského krále znamená svobodu pro Judsko a stvrzuje pravost Izajášových slov

Vyprávění:

I. Věrný král Chizkijáš a nepřátelské nebezpečí

Severní izraelské království padlo a jeho obyvatele dal vítězný asyrský král odvést do zajetí. V bibli čteme, že se tak stalo proto, že neposlouchali svého Boha a nebrali vážně jeho smlouvu. V judském království mezitím nastoupil na trůn král Chizkijáš. Ti, kdo o tom v bibli vyprávějí, napsali, že žádný jiný judský král se mu nevyrovnal. Proč? Protože doufal v Hospodina a snažil se být mu věrný, docela tak jako kdysi David. Proto také nechal obnovit bohoslužby a zrušit všechno, co by Izraelce od Hospodina odvádělo.

Chizkijáš se dokonce vzbouřil i proti mocnému asyrskému králi Sancheríbovi a přestal mu odvádět každoroční poplatek. Ten si to ale nenechal líbit a se svým mohutným, nepřemožitelným vojskem dobýval jedno judské město za druhým. Ani slib, že se Chizkijáš znovu podrobí a zaplatí, ani dary, které poslal, asyrského krále nezastavily. Přikázal svým velitelům, aby dobyli i Jeruzalém.

II. Nepřátelský vojevůdce zastrašuje jeruzalémské a uráží Hospodina

Asyrská armáda Jeruzalém obklíčila. Její velitel na jeruzalémské obránce volal: „Vidíte to nepřemožitelné vojsko? Na koho spoléháte, kdo vám pomůže? Myslíte, že Egypt? To je, jako kdybyste se chtěli opřít o nalomenou hůl. Praskne a o ostrý konec se pobodáte. Vždyť i Egypt se před námi třese strachy.“ Všichni na hradbách tomu rozuměli, protože asyrský velitel mluvil jejich řečí. „Nebo doufáte, že vám pomůže váš bůh? Třeba chce, abychom vás porazili. Dopadne na vás soud. Vzpomeňte na sousední Izrael. Nevěřte Chizkijášovi, když vám říká: ‘Hospodin nás určitě vysvobodí‘. Porazili jsme všechny národy a všechny jejich bohy. Žádný bůh před námi neobstojí.“

Obránci mlčeli, nikdo neodpověděl ani slovo, ale strach se vkrádal do jejich myslí. Kdo by mohl takové síle odolat?

III. Chizkijáš reaguje pokáním

Když to král Chizkijáš slyšel, zarmoutil se, co všechno způsobila nevěrnost Pánu Bohu a spoléhání na pomoc odjinud: strach mezi lidmi, pocit, že silnější nakonec stejně vždycky vyhraje, a velkou neúctu k Hospodinu.

Chizkijáš poslal tři vážené muže k proroku Izajášovi, aby mu vyřídili: „Velké soužení a ponížení na nás dopadá za naši nevěrnost Hospodinu. Jako soud přitáhlo asyrské vojsko. Slova jejich velitele nás ponižují a urážejí Hospodina. Modli se za nás k Bohu, pros ho, aby nám pomohl. Ať on sám potrestá všechna ta hrozná slova, která asyrský velitel mluvil o Hospodinu.“

IV. Mezi prorokovým vzkazem a Sancheríbovým dopisem – Chizkijáš se modlí

Prorok králi vzkázal: „Neboj se těch slov ani nepřátel. Hospodin je Bůh, Král králů, on tě vysvobodí.“

Ale také Sancheríb, král asyrský, poslal Chizkijášovi dopis: Vzdej se a nespoléhej na Hospodina, svého Boha. Nezachrání tě, jako ostatní bohové nezachránili všechny ty nespočetné národy, které už jsem porazil.

Dva vzkazy má Chizkijáš před sebou. Asyrský král vyhrožuje, uráží Hospodina a předvádí svou sílu. Prorok připomíná, že Hospodin vysvobozuje. Jako kdysi stál při Davidovi v jeho zápasu s obrem Goliášem, tak bude stát teď při Chizkijášovi a svém lidu. Všichni poznají, že Hospodin je Bůh.

V téhle těžké chvíli jde Chizkijáš do chrámu, rozloží tam dopisy a modlí se: „Bože, ty jsi Pán nad všemi, i nad nejmocnějšími královstvími. Tvůj je celý svět. Je pravda, že králové asyrští přemohli všechny národy a bohové těch národů před nimi nebyli nic. Ano, vždyť to také nebyli bohové, jen ubohé modly stvořené lidmi. My ale vkládáme svůj život do tvých rukou. Zachraň nás, ať všichni poznají, že ty jsi skutečný Bůh a kdo na tebe spoléhá, nezklame se.“

VI. Prorokův výrok o pokoření nepřátel

Bůh slyšel královu modlitbu. Prorok Izajáš Chizkijášovi vzkázal, co řekl Hospodin, Bůh Izraele a Pán všeho stvoření o asyrském králi Sancheríbovi: „Vím o něm, jak pyšně si počíná, slyšel jsem jeho chvástání, že před jeho mocí žádný bůh neobstojí a všechny kouty země patří jemu. Pozná ale, že se vší svou silou nemá ve své moci ani vlastní život. Do Jeruzaléma nevejde, ani šíp tam nevystřelí, vrátí se, jak přišel, protože já, Hospodin, budu městu štítem.“

Chizkijáš a jeruzalémští stále ještě viděli před hradbami mocné asyrské vojsko. Teď už ale proti němu nestáli sami se svým strachem, hrstka proti přesile, ale s prorokovým ujištěním, že Bůh sám je vysvobodí. Nebudou si o tom jen vyprávět, o vyvedení z Egypta, o Davidovi a Goliášovi, ale sami zažijí, jak Pán Bůh vysvobozuje.

VII. Porážka nepřátelského vojska a smrt asyrského krále znamená svobodu pro Judu a stvrzuje pravost Izajášových slov

A pak náhle asyrské vojsko z Judska odtáhlo. Co přesně se stalo, nevíme. Bible o tom říká, že je porazil Hospodinův anděl. Král Sancheríb, který se chvástal, že žádný národ ani bůh před ním nic neznamená, rychle odtáhl zpět do své země. Ani šíp na Jeruzalém nevystřelil. Nakonec se ukázalo, že neměl v moci ani svou rodinu. Jeho vlastní synové ho připravili o život.

Všichni v Jeruzalémě a celém Judsku tak poznali, že Boží slovo, které prorok Izajáš zvěstoval králi Chizkijášovi, se naplnilo. Hospodin je Bůh, on je vysvobodil.

Modlitba: Hospodine, Bože,

děkujeme, že nemusíme dát jen na to, co vidíme. Děkujeme, že můžeme slyšet, jak jsi pomáhal lidem před námi. Ještě víc ale děkujeme, že tvou pomoc můžeme zažívat i my. Uč nás přicházet k tobě s modlitbou, když si nevíme rady.

Amen

7. podněty pro rozhovor:

- posmíval se vám někdo kvůli víře?

- kterého pyšného dobyvatele znáte z dějin?

- kterého pyšného dobyvatele znáte dnes?

- myslíte, že víra pomáhá člověku, aby se vyznal v politických problémech?

- který pohled na války je „proročtější“ – říkat, že Pán Bůh někoho potrestal, nebo se snažit poznat příčiny násilí, válek a zotročování?

- co všechno ve své modlitbě vyslovil Chizkijáš? Najdete žalm, který Chizkijášovu situaci vystihuje?

- posiluje modlitba víru? Pročišťuje ji? Může se modlitba stát zdrojem odvahy a naděje i v utrpení?

- je možné, aby nějaký politik svými projevy nahnal strach sousednímu národu? Křičí k nám dnes někdo „přes hranice“? Znáte nějaké politiky minulosti, kteří to tak dělali?

- můžeme Boha ovlivnit, aby změnil své rozhodnutí? Znáte takové výjimečné případy z Bible? Nebo je Bůh naprosto nepřístupný k našim prosbám? Udělá Bůh vše, oč usilovně prosíme?

- může na lidi zapůsobit vždy jen to, co je hodně hlasitě slyšet?

- zkuste vybrat, kterými pojmy by dnes šlo vystihnout řeč nejvyššího číšníka: agresivní reklama – předvolební kampaň – prezidentský projev – kázání – koncert rockové hvězdy

Odkaz na pracovní list
25 Chizkijáš -důvěra proti chvástání
25 Chizkijáš důvěra proti chvástání - st
Odkaz na píseň
To já, ó Pane můj, půjdu, když mne posíláš
Nás zavolal jsi, Pane (BTS47)
Volný jsem (SV375)
Já chtěl bych, Bože můj, mít srdce plné síly
Velebím tě, Hospodine (EZ30)
Dobře staví, kdo zná a ví, jak má v Boha doufati
Tvá svoboda, tvá svoboda nade mnou
Žalm 2 (SV271)
Všichni, kdo skládají v Pánu své doufání
Cílová skupina
Starší školní
Mladší školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu Starý zákon 2
Biblický odkaz (kat)
2 Královská 18,13–37
2 Královská 19,1–37